

hosanna's. Het laatste deel, het Agnus Dei, begint als een elegante sopraanaria, maar eindigt weer feestelijk met een melodie uit het eerste deel. De Krönungsmesse is geschreven voor vier solozangers, koor en orkest. Om tijd te sparen laat Mozart de solisten vaak samen zingen en gunt hij het koor bijna geen rust.

Mozart schreef 17 zogenaamde Kirchen- of Epistelsonates. Dit zijn soms eenvoudige trio's, maar hebben soms ook een volledige orkestbezetting incl. orgelpartij. Mozart noemde deze sonates "Sonata al epistola", waarschijnlijk gespeeld direct na de eerste lezing, tussen Gloria en Credo. Dit genre is bij geen van de andere componisten aan het Salzburger hof bekend. Nadat Mozart naar Wenen was vertrokken, gaf

aartsbisschop Colloredo de opdracht de sonates te vervangen door vocale gradualen. Het genre van de Kirchensonate heeft nooit navolging gekregen, ondanks de kwaliteit. Het is moeilijk de 17 Kirchensonates nog te relateren aan een bepaalde mis. Uitzondering is de sonate in C KV 329. Deze heeft meerdere overeenkomsten met de Krönungsmesse KV 317. De twee stukken hebben de bezetting, het originele manuscript, en het ritme (van vooral het Gloria) gemeen. Mozart is in 1779 opnieuw in dienst getreden van de aartsbisschop. Toen moest hij echter genoeg nemen met de positie van hoforganist. Waarschijnlijk heeft hij met de orgelpartij van de Kirchensonate willen verwijzen naar de Krönungsmesse die hij eerder als concertmeester gecomponeerd had.

Dit evenement wordt mede mogelijk gemaakt door subsidie van de gemeente Asten en een bijdrage uit het Coöperatiefonds Asten van Rabobank Peelland Zuid. Tevens danken wij de Angelusparochie hartelijk voor de medewerking en het beschikbaar stellen van het kerkgebouw.

Puur[♪]Sangh
ASTENS GEMENGD KOOR

meezingconcert mozart-vivaldi

zaterdag 12 september 2009

caroline spanjaard (sopraan) – ellen van beek (mezzosopraan)
maarten van den hoven (tenor) – ralph jaarsma (bariton)
rob nederlof (orgel) – opera begeleidingsorkest
ad broeksteeg (dirigent)

programma

Gloria (A. Vivaldi)

- Gloria
- Et in terra pax hominibus
- Laudamus te
- Gratias agimus tibi
- Propter magnam gloriam
- Domine Deus
- Domine fili unigenite
- Domine Deus, Agnus Dei
- Qui tollis peccata mundi
- Qui sedes ad dexteram
- Quoniam tu solus sanctus
- Cum sancto spiritu, amen

Krönungsmesse (W.A. Mozart)

- Kyrie
- Gloria
- Epistelsonate
(orgel en orkest)
- Sanctus
- Agnus Dei

Gloria – A. Vivaldi

Antonio Vivaldi was 25 jaar oud, toen hij in zijn geboorteplaats Venetië tot priester werd gewijd. Al na een paar maanden werd hij op het matje geroepen wegens wangedrag: hij was midden onder de dienst de kerk uitgelopen. Vivaldi gaf de schuld aan zijn zwakke gezondheid (hij had vermoedelijk astma), maar waarschijnlijk was hij er gauw even tussenuit gepiept om een mooie melodie op te schrijven. Kort daarna nam hij ontslag. Dat kon gemakkelijk, want hij had ook nog een andere baan. Hij was namelijk vioolleraar aan het Ospedale della Pieta, een weeshuis voor meisjes. Er werd goed voor de kinderen gezorgd en bovendien kregen ze een opleiding. Jongens gingen in de leer bij handwerkslieden en meisjes werden voorbereid op het huwelijk. Muziek was een belangrijk onderdeel van het lespakket. Vivaldi was niet alleen vioolleraar, maar componeerde ook muziek voor de kerkdiensten. Deze diensten, die vaak meer op concerten leken, waren razend populair onder de rijke Venetianen en hun buitenlandse gasten. Ze brachten Vivaldi internationale roem en voorzagen het weeshuis van broodnodige inkomsten. In het Ospedale had Vivaldi altijd een heleboel enthousiaste jonge muziekliefhebsters om zich heen en dit is prachtig te horen aan de zonnige toon van zijn muziek.

Ook het Gloria heeft een feestelijk en opgewekt karakter. Vrouwenstemmen spelen de hoofdrol in het werk en daarom wordt algemeen aangenomen dat het Gloria voor de meisjes van het weeshuis is geschreven. Vivaldi's Gloria bestaat uit twaalf vrij korte delen, die allemaal verschillend van sfeer zijn: feestelijk, opgewekt, lieflijk, plechtig... Het eerste deel wordt ingezet door de strijkers van het orkest. Langzamerhand komen er meer instrumenten bij en zo wordt de spanning opgevoerd tot het koor inzet met een triomfantelijk: "Gloria!" Vivaldi laat de tekst prachtig tot zijn recht komen en geeft je echt het idee dat je naar engelen luistert, die de geboorte van Jezus aankondigen. Tegenwoordig kent vrijwel iedereen de naam Vivaldi, maar tegen het eind van zijn leven wist bijna niemand meer wie hij was. Zijn composities hebben 250 jaar lang opgeborgen gelegen in een klooster. Ongeveer 70 jaar geleden besloot het klooster het manuscript te verkopen, maar omdat ze geen idee meer hadden wat het was, werd het naar de muziekbibliotheek van de universiteit van Turijn gebracht. Alles lag door elkaar en er ontbraken een heleboel bladzijden, maar de bibliothecaris begreep meteen dat het om iets heel bijzonders ging. Hij wilde het manuscript dan ook dolgraag voor zijn universiteit aanschaffen. Met wat detectivewerk ontdekte hij de rest van de verzameling in

een privé-bibliotheek. Nu was het manuscript wel compleet, maar hij moest ook nog aan geld zien te komen om het te kunnen kopen. Uiteindelijk kwam hij terecht bij twee rijke families, die allebei kort daarvoor een jong kind hadden verloren. De bibliothecaris haalde hen over om het manuscript te kopen en aan de universiteit te schenken ter nagedachtenis aan hun geliefde kinderen. Hiermee was de cirkel rond. Vivaldi schreef zijn muziek voor weeskinderen, en de nagedachtenis aan twee jong gestorven kinderen bracht diezelfde muziek, waaronder het Gloria, weer tot leven. En nog altijd staat op de kaft van al Vivaldi's bladmuziek een afbeelding van twee kinderkopjes.

Krönungsmesse - W.A. Mozart

Wolfgang Amadeus Mozart brengt het grootste deel van zijn jeugd reizend door. De familie trekt nog een paar jaar door Europa, maar als Wolfgang 17 is, is zijn tijd als wonderkind voorbij en bezorgt zijn vader hem een vaste baan als organist aan het hof van de aartsbisschop van Salzburg. In zijn contract wordt hij aangespoord "van ganser harte, en met grote vlijt zijn plicht te doen in de kathedraal en in de kapel van het hof en, als de gelegenheid zich voordoet, het hof en de kerk van nieuwe composities te voorzien". Daar heeft Mozart grote moeite mee, want hij voelt zich doodongelukkig in Salzburg. Het

niveau van de hofmuzikanten is er niet best en bovendien mag hij niet componeren zoals hij dat zelf wil. Zijn baas, de aartsbisschop, heeft namelijk allerlei regeltjes opgesteld waaraan kerkmuziek moet voldoen. Zo mag een mis niet langer dan drie kwartier duren. Dat is net zoets als wanneer je tegen J.K. Rowling zou zeggen dat haar Harry Potterboeken niet langer dan 150 bladzijden mogen zijn. Gefrustreerd schrijft Mozart aan een vriend: "Je moet een speciale opleiding hebben gehad om zo te kunnen componeren." Toch schrijft hij een aantal plechtige missen voor de aartsbisschop, waaronder deze Krönungsmesse. Oorspronkelijk is het werk bedoeld voor Paaszondag en heet het gewoon Mis in C. Pas later, nadat de mis wordt uitgevoerd op het kroningsfeest van de koning van Bohemen, krijgt hij de bijnaam "Krönungsmesse". Zoals alle missen bestaat ook de Krönungsmesse uit zes delen. Het plechtige openingsdeel, het Kyrie, is eigenlijk een korte ouverture, een muzikale inleiding, waarin zangers en musici aan de luisteraar worden voorgesteld. Het tweede deel, het Gloria, danst in ademloze opwindning, waarna in de uitvoering van vandaag de Epistelsofate volgt. Dan volgt het majestueuze vierde deel, het Sanctus. In het onbezorgde vijfde deel, het Benedictus, lijkt het alsof het koor zich niet kan inhouden, wanneer het steeds weer uitbarst in juichende